

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ЗУР КҮККҮЗ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

КАРАРЫ

2021 ел, 1 февраль

№25

**Зур Күккүз авыл жирлегендө
төзеклөндөрү кагыйдөлөрөнө үзгөрешлөр керту турында**

«Россия Федерациясендө жирле үзидарө оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндөге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясы нигезендө Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл жирлеге Советы карар итте:

1.Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл жирлеге Советының 2017 елның 9 мартындагы 58 номерлы «Зур Күккүз авыл жирлеген төзеклөндөрү кагыйдөлөрөн раслау турында» карары белән расланган Зур Күккүз авыл жирлеген төзеклөндөрү кагыйдөлөрөнө түбөндөге үзгөрешлөрне кертергө:

6 бүлеккө түбөндөге эчтөлөклө 178.1-178.54 пунктлары белән өстөргө:

«178.1.Территорияне төзеклөндөрү белән бөйлө төзелеш һәм жир эшлөрөн, инженерлык коммуникациялөрөн төзү һәм ремонтлау эшлөрөн башкару срокларын килештерү һәм координациялөүне вөкалөтлө орган башкара. Жир эшлөрөн башкаруга Ордер вөкалөтлө орган тарафыннан бирелө.

Ордерны бирү мөрөжөгаты итүченөң Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларына салымнар, жыемнар һәм башка түлөлөр буенча бурычлары булмаган очракта гамөлгө ашырыла.

178.2.Жир эшлөрөн башкаруга ордер биргөндө вөкалөтлө орган, жирле шартларны исөпкө алып, эшлөрне башкару срокларын һәм бозылган төзеклөндөрүне тулысынча торгызу срокларын билгели.

Ордер, гамөлдөгө төзелеш нормалары һәм кагыйдөлөрө белән каралган эшлөрне башкаруның норматив дөвамлылыгын исөпкө алып, эшлөрне башкаруның билгелөнгөн графигы нигезендө, билгелөнгөн вакытка рөсмилөштерелө.

Ордер анда күрсөтелгөн төрлөргө, күлөме, вакыты һәм урыны гамөлдө. Эшлөр ордерда күрсөтелгөн эшлөрне житештерүчө тарафыннан гына башкарыла ала. Эшлөрне башкару барышында гариза бирүчө вөкалөтлө органга рөхсөт бирү шартларын үзгөртү (эшлөрне жаваплы башкаручы, лицензиялөр срогы төмамлану, проект карарларының сизелерлек үзгөрешлөрө һ. б.) турында хөбөр итө. Ордерда күрсөтелгөн эшлөрне житештерүчө ордерында алыштырылган, объектны башка эш башкаручыга тапшырган очракта, ордер бирелгөн эшлөрнөң заказчысы аны кичекмөстөн башка эш житештерүчөгө янадан рөсмилөштерөргө тиеш. Гамөлдөгө ордерга үзгөрешлөр һәм өстөмөлөр аны бирү урыны буенча гына кертелө.

Ордерда күрсөтелгөн эшлөрне башлау вакыты 5 (биш) көнгө тоткарланганда, эшлөр башкаруга бирелгөн ордер гамөлдө түгел дип таныла һәм Вөкалөтлө органга срок чыкканнан соң 3 көн эчендө кире кайтарылырга тиеш.

178.3.Төзелеш дөвамлылыгы белән бер айдан артык булган эшлөр башкарганда, жир эшлөрөн башкаруга ордер аерым этапларга, аларның һөркайсына эш срокларын билгелөп, бирелөргө мөмкин.

178.4.Вөкалөтлө орган ордерның гамөлөн түбөндөгө очрактарда туктатып тора:

- житештерүчө тарафыннан ачыкланган житешсөзлеклөрне бетерү буенча күрсөтмөлөр үтөлмөүне системалы (2 һәм аннан күбрөк тапкыр);;

- өгөр жир эшлөрө башкарыла торган объектның торышы кешелөрнөң тормышына, сөламөтлегөнө һәм транспорт хөрөкөтенө куркыныч тудырса;

- заказчы яки эш башкаручы ягыннан ордерны рәсмиләштерүнең билгеләнгән тәртибен бозуларны ачыклау, рәхсәтнамәнең, килешүләрнең гамәлләрен вакытлыча туктату, алар нигезендә ул бирелгән.;

- жир эшләре алып барыла торган урын белән янәшә урнашкан биналар һәм корылмаларның конструкцияләре һәм элементлары деформациясә барлыкка килү.

Ордерның гамәлдә булуы туктатылган очракта, эш башкаручының ордеры тартып алынырга тиеш, алмашка эшләрне туктату турында күрсәтмәләр бирелә.

Ордерның гамәлен туктатып торуга сәбәп булган житешсезлекләргә бетергәннән соң, аның гамәле яңадан торгызыла (ордер эш бирүчегә кире кайта). Шулай ук вакытта ордерда аның гамәлдә булуын тиешле чорда туктатып тору турында билге ясала.

Ордерның гамәлен торгызу эш башкаручының хокук бозуларны бетерүне раслаучы һәм жир эшләрен башкарганда әлеге кагыйдәләргә үтәүне гарантияләүче вәкаләтле органга язмача мөрәжәгатә буенча башкарыла.

178.5.Эшләргә билгеләнгән срокта яки эшләргә ордерда билгеләнгән срокта тәмамларга мөмкинлек бирми торган сәбәпләр килеп чыккан очракта, заказ бирүче яки эшләр башкаручы эшләргә башкару срокларын озайттыгы турында язма үтенеч белән вәкаләтле органга мөрәжәгать итәргә тиеш. Озайттыгы ордерда күрсәтелгән эшләргә тәмамлау срогы чыкканчы биш календарь көннән дә ким булмаган вакыт эчендә башкарыла.

178.6.Зур озынлыктагы трассаларда һәм автомобиль юллары кисешкән вакытта, Ордер һәр участкага эшләр срокларын билгеләп, аерым участкаларга бирелә, ләкин 100 п.м суүткәргеч, канализация, жылылык трассасы, газүткәргеч һәм телефон һәм электр кабельләргә өчен һәм автоюллар киселешкәндә аерым-аерым 200 п. м дан артык түгел.

178.7.Әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән очракларда ордерларны рәсмиләштерүнең гамәлдәгә тәртибә үзгәртелергә мөмкин.

Рәхсәт ителергә тиешле эшләр башкарыла торган территория булса, эшләр башкару күрсәтелгән очраклар дип таныла:

- хәрби хәлдә;
- гадәттән тыш хәл режимында;
- террорчылыкка каршы операция үткәргү зонасында;
- табигый бәла-каза нәтижәләргә бетерү зонасында һ. б.

178.8.Инженер-коммуникацион (Жир), ремонт һәм башка эшләр башкару тәртибә

178.9.Киләсе елда жир асты чөлтәрләргә, корылмаларын төзү яки реконструкцияләү (подрядчы яки хужалык ысулы белән) буенча эшләр башкарылырга тиешле оешмалар, төзелеш яки реконструкция өчен билгеләнгән трассаларның сызымларын кушып, киләсе елның 1 октябренә кадәр вәкаләтле органга планлы гаризалар тапшырырга тиеш.

178.10.Магистраль урамнарда, юлларда һәм майданнарда жир асты коммуникацияләргә салу һәм үзгәртеп коруның төп ысулы-төзекләндерелгән өслекне ачмыйча гына, ябык ысул.

Магистраль урамнарында, проспектларда, юлларда һәм камилләштерелгән майданнарда инженерлык коммуникацияләргә салу һәм яңадан коруның ачык ысулы вәкаләтле орган тарафыннан язма рәвештә бирелгән рәхсәт буенча гына рәхсәт ителә.

178.11.Автомобиль юлларының машина йөрү өлешкәндә автотранспорт хәрәкәтен вакытлыча чөкләүне яисә туктатуны (урамны туктатып тору һәм ябу) таләп итә торган жир эшләргә бары тик вәкаләтле орган белән килештереп башкарыла.

178.12.Жир эшләргә башлангыч бер тәүлек калгач, эшләр башкару урынына эксплуатация хезмәтләргә һәм башка оешмалар, учреждениеләр һәм физик затларны, жир асты корылмалары булган яки башка объектлар булган вәкилләргә чакыртырга тиеш. Бу тәртип шулай ук жир эшләргә житештерүне Килештерү кәгазидә оешма яки жир эшләргә башкарылачак жир кишәргәнгәннән файдаланучы физик затларны, шулай ук катнаш һәм

параллель инженерлык челтэрлэре, башка объектлар булган оешмаларны яки физик затларны чакырту зарурилыгы күрсәтелсә дә кулланыла.

178.13.Ордерда күрсәтелгән эксплуатация һәм башка оешмалар житәкчеләре үз вәкаләтле вәкилләренә эш урынына килүен тәэмин итәргә бурычлы. Бер үк вакытта жир асты корылмаларының, коммуникацияләренә һәм башка мөлкәтнең сакланышын һәм зыян китерүен кисәтү максатыннан, эшләренә башкаруның аерым шартлары төгәлләштерелә һәм язмача теркәлә.

Проектта күрсәтелмәгән жир асты коммуникацияләре һәм корылмалары ачыкланган очракта, эшләр башкаруга комачауламаса да, жир эшләре башкару тыела. Ачылу урынына коммуникацияләр һәм корылмалар хужаларының вәкилләре чакырылырга тиеш. Бер үк вакытта коммуникацияләренә һәм корылмаларны зыяннан саклау буенча чаралар күреләргә тиеш. Кирәкле яклануны тәэмин итү мөмкин булмаган очракта, эшләр әлеге коммуникацияләренә һәм корылмаларның хужалары белән эшләр проекттын килештергәнчәгә кадәр туктатылырга тиеш.

178.14.Эшләр башланыр алдыннан оешма, юридик яки физик зат эшләр башкару урынын санитар нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры китереп, типик киртәләр белән тәэмин итә һәм ГОСТ нигезендә типик юл билгеләре белән жиһазлана, эш башкаручы оешма исемен, эш башкару өчен җаваплы затны, телефон номерын бүләкли.

Кичке һәм төнге сәгатьләрдә коймаларда Россия Федерациясендә юл хәрәкәте кагыйдәләре белән каралган яктылыкны кире кайтаручы кисәтү билгеләре булырга тиеш.<https://internet.garant.ru/> - /document/1305770/entry/1000 Юлларны ябуны таләп итә торган юлларда юл билгеләре куелганда, РФ ЭЭМ органнарында расланган схемалар буенча юл йөрү юллары билгеләнә. Караңгылык башлану белән аерылу урыннары яктыртыла.

178.15.Жир эшләре башкарганда тирә-юнь территориянең норматив санитар торышы, жәяүлеләр һәм транспорт хәрәкәте иминлеге, йорт ишегалларына керү, барлык предприятиеләр һәм оешмаларга, торақ, хезмәт, сәүдә биналарына, уку һәм балалар учреждениеләренә керү юллары эш хәлендә булырга тиеш. Траншеялар аша жәяүлеләр кичүе төзелергә яки жәяүлеләр өчен күперләр куелырга тиеш. Кышкы чорда алар даими рәвештә кардан һәм боздан арынырга һәм жир эшләре башкаручы оешма көче белән ком сибәргә тиеш. Ишегалларына (кварталларга) керүне тәэмин итү мөмкин булмаган очракта, эшләр янғын сагы идарәсе, авария газ хезмәте, үзәк район хастаханәсенә Ашыгыч медицина ярдәме станциясе, Эчке эшләр органнары һәм авария хәлендәгә һәм оператив хезмәтләре булган башка оешмалар белән килештереләргә тиеш.

Транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте иминлеге, билгеләнгән таләпләренә үтәү өчен эшләр башкаруга рәхсәттә (ордерда) күрсәтелгән җаваплы зат җаваплы.

178.16.Жир асты корылмаларын һәм коммуникацияләренә төзегәндә, ремонтлаганда һәм үзгәртеп корганда, түбә ябу эшләре коймаларын урнаштыру урыннары эшләр башкару проектында билгеләнә. Төзелеш материаллары һәм механизмнары киртәләп алынган участок чикләрендә булырга тиеш. Юл катламын тулысынча яңадан торгызылган соң гына түбә ябу эшләре урынын коймалап алырга тиеш.

178.17.Гамәлдәгә жир асты инженерлык челтәрләренә, яшел утыртмаларның сакланышы өчен төзелеш яки ремонт-торгызу эшләрен башкаручы оешма җавап бирә. Күрше яки кисешүче коммуникацияләр зыян күргән очракта, алар әлеге коммуникацияләренә эксплуатацияләүче оешманы күрсәтү буенча эш башкара торган оешма көчләре һәм чаралары белән кичекмәстән торгызылырга тиеш.

Шөһәрнең үзәк урамнарында һәм мәйданнарында, Транспорт һәм жәяүлеләрнең интенсив хәрәкәте урыннарында жир асты коммуникацияләрен төзү һәм реконструкцияләү эшләре (планнан тыш характердан тыш) төнге вакытта башкарылырга тиеш. Коймалар, грунт һәм материаллар иртәнге сәгать 7гә кадәр жыештырылырга тиеш.

178.18.Алына торган грунт коймалар чикләрендә саклана. Төзек булмаган территорияләрдә эшләр башкарганда, бер яктан, кире күмү өчен, траншеядан эшләнгән

грунт саклау рөхсәт ителә. Жир эшләрән башкарганда юл һәм урамнарның машиналар йөрү өлешенә, жәяүлеләр тротуарларына, каралган газоннарға грунт салу тыела.

Эшләнгән юл киёмнәре материаллары һәм төзелеш материаллары киртәләп алынган урын чикләрендә яки махсус билгеләнгән урыннарда сакланырга тиеш. Бордюр, дерн разбирается һәм билгеләнә, аның яраклылык өчен икенчел куллану. Эшләрне житештерүче шулай ук сүтелгән юл һәм тротуар катламының, борт ташының, баскычларның һәм түшәм плитәләренең сакланышын тәэмин итәргә бурычлы.

Юлның машиналар йөрү өлешенә төзелеш материалларын туплау тыела.

178.19.Транспорт магистральләренең, юлларның һәм урамнарның машиналар йөрү өлешендә, жәяүлеләр тротуарларында һәм башка төзекләндерелгән территорияләрдә, газоннарда, траншея һәм грунт чикләрендәгә каты өслекләрдә эшләр башкарганда Экология һәм табигый ресурслар буенча махсус вәкаләтле орган күрсәтелгән урыннарға гына эшләнә һәм тикшерелә.

Юл йөрү өлешенең һәм тротуарларның асфальт өслеген ачу проект һәм рөхсәт белән каралган чикләрдә һәм ачыла торган траншея күләмнәрендә башкарыла. Сүтелгән асфальт катламы (мәктәпләр) бер эш көне дәвамында чыгарылырга тиеш. 2 тәүлектән артык вакытка асфальт жәю рөхсәт ителми.

178.20.Урамнарда, юлларда, тротуарларда, майданнарда һәм башка төзекләндерелгән территорияләрдә түбәнә ябу эшләре түбәндәгә шартларны үтәү белән алып барыла:

1) эшләр житештерү проекты нигезендә кыска участоклар белән башкарылырга тиеш;

2) алдагы участокларда эшләр, шул исәптән, торгызу эшләре һәм территорияне жыештыру эшләре тәмамланганнан соң гына рөхсәт ителә;

3) траншея киңлегә, корылмаларның тышкы габаритларына карап, минималь булырга тиеш;

4) траншеялар һәм котлованнар бөтен тирәнлеккә беркетелергә яки гамәлдәгә Кагыйдәләр нигезендә жир эшләрән башкаруга тиеш.

178.21.Яңгыр һәм кар суларын ачу эшләре үткәрелә торган урыннарда һәм алар янәшәсендәгә территорияләрдә үткөрүне эшләр башкаручы оешма тәэмин итәргә тиеш. Коеларны, яңгыр кабул итү рәшәткәләрен һәм лотокларны саклау өчен коеларга, яңгыр каршылыклары һәм лотокларга керү мөмкинлеген тәэмин итүче агач щитлар һәм тартма кулланылырга тиеш.

178.22.Жир эшләрән гамәлдәгә инженерлык коммуникацияләреннән һәм алар белән киселешләрдән турыдан-туры якин жирдә житештерү тиешле санитар нормалар һәм кагыйдәләр, эшләр башкару кагыйдәләре һәм эксплуатация оешмаларының норматив документлары таләпләренә туры китереп башкарыла. Күрсәтелгән эшләр эшләр житештерүче, шулай ук урында грунт эшләү чикләрен кулдан билгели торган эксплуатация хезмәтләре хужаларының күзәтүендә башкарыла. Гамәлдәгә жир асты коммуникацияләре һәм корылмалары янында, гамәлдәгә жир асты коммуникацияләре һәм корылмалары хужалары белән килешмичә, жир механизмнарын, бөрү инструментларын (ломнар, кирка, клинья, пневматик инструментлар һ.б.) куллану, экскаваторлардан эшне оештыру проектында каралганнан кимрәк ераклыкта файдалану тыела. Бу очракларда эшләр кулдан гына башкарыла.

Жир эшләрән алып барганда туңган һәм каты грунтларда егыла торган Клин жайланмаларын газүткәргечләргә, терәк торбаүткәргечләргә, электрокабельләргә һәм башка жир асты коммуникацияләренә кадәр 5 метрдан да якинрак арада куллану тыела. Егыла торган Клин жайланмаларын торака якин урында куллану тыела.

Гамәлдәгә жир асты корылмаларына зыян китергән өчен жир эшләрән башкаручы оешмалар һәм физик затлар, шулай ук объектта бу эшләрне башкару өчен жаваплы вазыйфаи затлар жаваплы.

178.23. Яшеллэндерелгән территориядә жир эшләрә башкарганда оешма, предприятие, учреждение яки физик затлар тишелеш ясарга тиеш:

1) яшеллэндерелгән территориядән файдаланучылар һәм вәкаләтле орган белән яшел үсентеләр зонасында төзелеш эшләрән башларга һәм аларның тәмамлануы турында ике көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә.;

2) төзелеш материалларын сакларга һәм машиналар кую урыннарын газоннарда урнаштырмакка, шулай ук агачтан 2,5 м һәм куаклардан 1,5 м ераклыкта урнаштырмакка. Ягулык материалларын туплау агач һәм куаклардан 10 метрдан да ким булмаган күләмдә башкарыла;

3) яшел үсентеләр төзелеш материалларына су сибмәскә һәм пычратмакка;

4) керү юллары һәм күтәрткеч краннар урнаштыру урыннары утыртмалардан читтә урнашырга һәм агачларның билгеләнгән киртәләрен бозмакка.;

5) эш зонасында тамыр системасы агачлар һәм куаклар житештерергә түбәнрәк урнашкан төп скелетных тамырлар түгел поврежда тамыр системасы;

6) жир эшләрән башкарганда жирнең өске уңдырышлы катламын төшерергә, буртларга һәм сакларга һәм аны билгеләнгән урыннарда чыгаруны тәэмин итәргә, алга таба табигать саклау чараларын үткәргә һәм бозылган жирләрне яңадан торгызырга.;

7) төзелеш территориясендә урнашкан агачларны 2 м биюклектәге тоташ щитлар белән киртәләргә. Щитлар агач күсәсеннән 0,5 м ераклыкта өчпочмаклы, шулай ук 0,5 м радиуслы өчпочмак тирәсендә агач идәнне урнаштырырга мөмкин.;

8) шәһәр юлларын, майданнарны, ишегалларын, тротуарларны һ. б. асфальтлаганда һәм асфальтлаштырганда, 2 метр диаметрлы буш пространствоны агач тирәли, алга таба тимер-бетон рәшәткә Яки Башка каплам урнаштырып, 2 метр диаметрлы калдырырга;

9) кабель, канализация торбалары һәм башка корылмалар салганда траншеялар казуны күсәсеннән 15 см. га кадәр, күсәсененң калынлыгы 15 см. дан да ким булмаган арада, куаклардан - 3 м. дан да ким булмаган санда, һәр скелет тармагы нигезеннән 1,5 м. га кадәр, агач күсәсеннән - 15 см. га кадәр, куаклардан-1,5 м.;

10) юлларны, тротуарларны һәм башка корылмаларны реконструкцияләгәндә һәм төзегәндә гамәлдәге үсентеләр тирәсендә 5 см дан артык булган очракта, аларны киметкәндә яки арттырганда, вертикаль билгеләрне үзгәртүгә юл куймакка. Тамыр системасын салу яки тапшыру котылгысыз очрактарда, проектларда һәм сметаларда агачларның нормаль үсеш шартларын саклау өчен тиешле җайланмалар каралган;

11) төзелеш эшләрән башкарганда, вәкаләтле орган күрсәткән урыннарда грунтны табигать саклау чараларын үткәргә һәм бозылган жирләрне яңадан кайтаруны тәэмин итәргә.

178.24. Аварияләрне бетергәндә (авария телефонограммасы буенча) авария хәлендәге хезмәтләрнең инженерлык челтәрләрендә казу эшләрән бер тәүлек эчендә башкару өчен ордерны алдан рәсмиләштермичә башкарырга рөхсәт ителә.

178.25. Жир асты корылмаларында, инженерлык коммуникацияләрендә авария хәле туганда яки аларны эксплуатацияләү барышында яисә аларның нормаль эшләвен бозуга яки бәхетсезлек очрактары өчен алшартлар барлыкка килүгә бәйле рәвештә төзелеш эшләрә алып барылганда, күрсәтелгән инженерлык корылмаларыннан һәм коммуникацияләрдән файдаланучы оешма кичекмәстән авария хәлен бетерү өчен урынга, үзенә хезмәт таныклыгы һәм авария хезмәтенең наряды булган җаваплы зат җитәкчеләгәндә авария-коткару турында гариза яки телефонограмманың күчermәсен җибәрергә һәм аварияне бетерүгә керешергә тиеш. Авария эшләрә аны тулысынча бетергәнчегә кадәр өзлексез режимда алып барыла.

178.26. Казу эшләрә башланганчы, авария бригадасын җибәрү белән бер үк вакытта, эксплуатацияләнүче оешма авария турында вәкаләтле органга, эшләрне үткәргү урыны турында шәхси мәгълүматларга хәбәр итәргә, шулай ук инженер корылмаларыннан файдаланучы оешманың телефон программасы, РФ Эчке эшләр министрлыгы бүлегә

(юлны чикләү яки ябу кирәк булганда) авариясе турында хәбәр итәргә, яшелләнделерелгән территориядә аварияле эшләр башкарганда вәкаләтле органга хәбәр итәргә тиеш.

Жир эшләрен башкарганда, янәшәдә урнашкан челтәрләрнең сакланышын тәмин итү өчен, эшләр житештерүче алар урынына жир асты коммуникацияләре булган эксплуатация оешмалары вәкилләрен чакыртырга тиеш.

Авария турында хәбәр алынганнан соң, инженерлык коммуникацияләре һәм жир асты корылмалары белән чиктәш оешмалар житәкчеләре авария урынына җаваплы вәкилләрне вакытында килергә һәм булган коммуникацияләрнең һәм корылмаларның сакланышын тәмин итү өчен кирәкле шартлар турында язмача күрсәтмәләр бирергә тиешләр.

178.27.Авария хәлэндәге ачышка (ордер) рөхсәт эшләре башлану белән бер үк вакытта рәсмиләштерелә. Әгәр авария эш вакытында яки ял көнндә килеп чыккан икән, рөхсәт киләсе эш көне белән рәсмиләштерелә.

Эшләрне башкаручы оешма аварияне вакытында бетермәгән һәм территорияне төзекләндермәгән өчен, шулай ук ордерны рәсмиләштермәгән очракта гамәлдәге законнар нигезендә җавап тоталар.

178.28.Инженерлык коммуникацияләрендә аварияләрне бетерү өчен торгызу эшләренең дәвамлылыгы жәйге чорда өч тәүлек һәм кышкы чорда биш тәүлек тәшкил итәргә тиеш.

178.29.Эшләр башкару өчен җаваплы кешеләр һәм транспорт хәрәкәте иминлеген, янәшәдәге жир асты һәм жир өсте корылмаларының сакланышын тәмин итәргә, кирәкле киртәләрне, юл билгеләрен, күрсәткечләрне, яктырткычларны, мәгълүмат щитларын тиешенчә карап тотарга тиеш; кирәк булган очракта, эшләр турында халыкка һәм житештерү предприятиеләренә массакүләм мәгълүмат чаралары аша хәбәр ителә.

178.30.Жир асты коммуникацияләрендә аварияләрне бетергәннән соң юл катламнарын, тротуарларны торгызу эшләре тәмамланганнан соң 10 көннән дә соңга калмыйча башкарыла, бу чорда урамнарның һәм тротуарларның юл ачу урыннарында йөрү өлешен карап тоту очраклары керми, оешма, предприятие, учреждение, капламаларны ачучы физик зат йөкләнә. Төзекләндерү эшләре территориянең беренчел торышына туры китереп тулы күләмдә башкарыла.

178.31.Авария-торгызу эшләрен үткөрү объекты төзекләндерү һәм юл-ремонт эшләренең факттагы үтөлешен һәм аларның сыйфатын тикшергәннән соң, эшләрне башкаручы оешма вәкилләре, территория хужасы, вәкаләтле орган, шулай ук РФ Эчке эшләр министрлыгы бүлгегә вәкилләре катнашында (Әгәр эшләр машиналар йөрү өлешендә башкарылган булса) контрольдән төшерелә.

178.32.Авария хәлэндә дип планлы эшләр башкару тыела. Мондый гамәлләрдә гаепле эшләрне башкаручылар гамәлдәге законнар нигезендә җаваплы.

178.33.Авария булган инженерлык челтәрләренең хужалары өч ел дәвамында төзекләндерү торышы өчен җаваплы.

178.34.Гамәлдәге жир асты корылмаларына һәм коммуникацияләренә зыян китергән өчен эшләрне башкаручы оешмалар һәм аларны житештерү өчен җаваплы зат җаваплы.

178.35.Оешма, предприятие, учреждение, физик зат, түбә ябу эшләрен башкаручы шәхси эшмәкәр бозылган газоннары, яшел үсентеләрне, балалар һәм спорт мәйданчыкларын, кече архитектура формаларын, борт ташын һәм юл йөрү өлешенең яки тротуарның бөтен киңлеген сыйфатлы һәм сыйфатлы итеп торгызырга тиеш.

178.36.Урамнарда, тротуарларда һәм мәйданнарда траншеялар һәм котлованнар салу вәкаләтле орган вәкиленең техник контроле астында башкарыла. Булган коммуникацияләр белән кисешкән урыннарда траншеяларны салу әлегә жир асты коммуникацияләреннән файдаланучы оешма вәкилләре катнашында башкарыла. Эшләр башкару өчен җаваплы зат траншея һәм котлованнар сала башлау вакыты турында вәкаләтле органга һәм тиешле оешмаларга үз вакытында хәбәр итәргә тиеш.

178.37.Әгәр ачылыш камилләштерелгән катламда башкарылган булса, траншея һәм котлован салу каток белән катламлы ком-гравий катнашмасы һәм аннан соң су сибеп торырга тиеш.

Зонада камил булмаган капламаларны ачканда, траншея һәм котлованнар салу жирле грунт тарафыннан каток белән тыгызланган һәм аннан соң су сибелгән.

178.38.Материалларны туплауның сыйфаты һәм тыгызлыгы турында төзекләндерү буенча эшчәнлекне контрольдә тотарга вәкаләтле вазыйфаи затлар акт төзи. Траншеяларны кондицион булмаган грунт белән күмгәндә, тиешле дәрәжәдә тыгызланмыйча яки башка технологик нормаларны бозмыйча салуның сыйфатына техник контроль ясаучы зат эшне туктатырга, акт төзәргә һәм аны административ хокук бозу турында беркетмә төзәргә вәкаләтле затларга тапшырырга хокуклы.

178.39.Урамнарның һәм тротуарларның машиналар йөри торган өлешенә киредән салам катлам түшөлгән ком (су сибү), кышкы вакытта Таллы ком белән каплана. Яшел зонаны (газоннарны) яңадан торгызу (кире каплау), аерманың өске катламын торгызу бары тик үсемлек грунты белән генә башкарылуын исәпкә алып башкарылырга тиеш. Калынлыгы катлам үсемлек грунт урыннарда аның расстилки булырга тиеш кимендә 30 см. Кире күмелгәннән соң территорияне, газонлы үлән орлыкларын чәчеп, үсемлекләр грунты белән төзекләндерәләр.

178.40.Траншеяларны башкарма фотога төшкәнче салып кую рәхсәт ителми.

178.41.Урамнарның машиналар йөрү өлеше, йөрү юллары, шулай ук тротуарлар астында эшләр башкарганда, капламаларны торгызу турыдан-туры линияләр, параллель һәм перпендикуляр юллар һәм тротуарлар аша, юллар буенча траншеядан ике якка 20 сантиметрга капламның зарарсыз өлешен һәм бораулау жайланмасын ачкан вакытта тротуарлар буенча 15 сантиметр, һәм экскаватор ачкан вакытта 20 һәм 15 сантиметрдан да ким булмаган күләмдә башкарыла. Шулай ук вакытта иске асфальтобетон киселә, чистартыла, вертикаль диварлар һәм нигез өслеге битум белән юыла.

178.42.Торгызу эшләреннән соң грунт, материаллар, конструкцияләр, төзелеш чүп-чары һәм киртәләргә ыяштыру мәжбүри.

178.43.Юл катламнарын торгызу өчен түбәндәге сроклар билгеләнә:

- магистральләрдә, скверларда, паркларда, жәяүлеләр сукмакларында, шулай ук зур хәрәкәттәге Транспорт һәм жәяүлеләр урыннарында, торгызу эшләре төзелеш оешмасы траншеяларын салганнан соң ук башланырга тиеш.;

- калган очрактарда-траншея салганнан соң 2 тәүлек эчендә.

178.44.Юл катламының гамәлдәге катламын торгызу ел әйләнәсе алып барыла. Көзге-кышкы чорда (IV-I кварталлар) эшләр башкарганда эшләр житештерүче зыян күргән урынны кардан һәм боздан тулысынча чистартырга, юл катламының аскы катламын торгызырга һәм аның кыш буе торышын күзәтеп торырга тиеш; жылы чорда, эмма 25 апрельдән дә иртәрәк түгел, асфальт-бетон катламын торгызырга тиеш. Асфальт-бетон катламнарын торгызуның технологик эзлеклелеге тышкы һава температурасы +10°C-көз, +5°C-язын башкарылырга тиеш. Асфальт-бетон катламнарын торгызу мөмкин булмаган очракта, аларны тимер-бетон плитәләрдән жыелма катламнарға алыштыру рәхсәт ителә.

178.45.Көзге-кышкы чорда (IV-I кварталлар) тотрыклы тискәре температуралар килеп чыкканда, бозылган төзеклекне торгызу, эшләргә башкару мөмкинлеген булмау сәбәпле, вакытлыча схема буенча башкарыла һәм киләсе елның 1 июненә кадәр тулысынча яңадан торгызылырга тиеш, ә Ордерның гамәле гарантия хаты һәм торгызу эшләре графигы нигезендә озайтыла.

178.46.Грунт утыртылган яки торгызылган өслек деформацияләнгән очракта, өч ел дәвамында кабат эшләргә башкарган оешма башкара, ул барлык дефектларны үз хисабына кичекмәстән бетерергә яки подрядчы тарафыннан аның үтәлешен финансларға һәм файдалануга тапшырырга тиеш.

178.47.Жир өсте коммуникацияләре һәм корылмалары хужалары карау коелары һәм яңгыр кабул итү жайланмалары люкларын (капкачларын) юл өслеге дәрәжәсендә

урнаштырырга һәм карап тотарга тиеш. Билгеләнгән таләпләргә туры килмәсә, Люк биеклеге СНиП төзәтү тиешле органнарның беренче таләбе буенча 48 сәгать эчендә башкарылырга тиеш. Карау һәм яңгыр кабул итү коеларының ачык люклары, камералары һәм коеларның җимерелгән люклары булу рәхсәт ителми. Аларны алыштыру булырга тиеш үткәрелгән 2 сәгать дәвамында, тиешле органнары таләпләре.

Жир асты коммуникацияләре һәм корылмалары хужалары карау коесын ремонтлаганда аның конструктив элементларын гына түгел, аңа янәшәсендәге люкның тышкы ягыннан 20 см радиуста да ким булмаган асфальт катламын торгызырга тиеш.

178.48.Төзекләндерүне (юл өслеген, яшел үсентеләрне һ.б.) торгызу эшләрен башкару мөмкинлеге булмаса, оешма, предприятие, юридик һәм физик зат үз көчләре белән әлеге эшләрен башкару өчен махсус оешмалар белән килешү төзәргә тиеш. Бу очракта әлеге килешү эшләрен башкаруга ордер рәсмиләштергән вакытта вәкаләтле органга тапшырыла.

Килешү төзү төзекләндерү элементларын торгызган өчен эш башкаручы оешмадан җаваплылыкны төшерми.

Шөһәр төзелеше элементларын (яшел зоналар, тротуарлар, борт ташларын) саклау мөмкин булмаган очракта, төзелеш заказчысы үз хисабына торгызуны башкара.

178.49.Оешмалар, предприятиеләр, учреждениеләр, юридик һәм физик затлар тарафыннан башкарыла торган эш урамнарны, тротуарларны, жәяүлеләр юлларын, газоннарны, квартал эчендәге, ишегалды һәм башка территорияләренә тулысынча төзекләндергәннән соң тәмамланган дип санала.

178.50.Икенче көнне, төзекләндерү эшләре тәмамланганнан соң, заказчы подрядчы оешма белән берлектә, вәкаләтле орган вәкилләренә, территория хужаларына төзекләндерелгән юл өслекләре, газоннар һәм башка төзекләндерү элементларын тапшырачак. Эшләренә тәмамлау датасы дип бозылган төзекләндерү, газоннарны һәм юлларны каплату турында актка кул кую датасы санала.

178.51.Урамнарда һәм майданнарда жир эшләре башкарганда, әлеге кагыйдәләренә бозуларны контрольдә тотучы контрольлек итүче органнар, ордерда куелган шартларны үтәмәү, юл катламнарына һәм яшел үсентеләренә сыйфатсыз итеп салып кую, үз белдегез белән ачу яки башка бозуларны (техник проект, эшләр башкару проекты) ачыклау очрагында эшләренә туктатып торырга һәм законда каралган тәртиптә гаеплеләренә җаваплылыкка тарту өчен вәкаләтле органга тәкъдим жиберергә хокуклы.

178.52.Эшләр тәмамланганнан соң, жир эшләрен башкаруга ордер алган оешма, предприятие, учреждение, шәхси эшмәкәрләр һәм физик затлар вәкаләтле органга түбәндәге документларны тапшырырга тиеш:

1)жир эшләренә ордерның үзенчәлекле ордеры белән кызыксынган оешмаларның тамгалары, алар белән килешенгән Ордер ачылган вакытта;

2)бозылган төзекләндерү һәм юлларны һәм жәяүлеләр тротуарларын тулысынча торгызу турында акт;

3) объектны файдалануга кабул итү комиссиясе акты (яңа төзелеш, реконструкция);

4) фоторәсемнәр урыннар ачу соң торгызу бозылган төзекләндерү;

5) вәкаләтле орган белән килештерелгән яңа салынган һәм реконструкцияләнган инженерлык челтәрләрен һәм объектларны электрон рәвештә төшерү.;

6)калдыклар барлыкка килү турында-калдыкларны махсус оешмаларга тапшыру актлары;

7) яшел үсентеләренә сүткәндә, күчәрәп утыртканда яисә зыян күргән очракта - компенсация яшелләндерү буенча башкарылган эшләр актлары, яшел утыртмаларның үсеп китүе актлары. Компенсация яшелләндерү үткәрелмәгән очракта, яшел үсентеләренә сүткән өчен акчалата компенсацияне раслаучы түләү документлары;

8) бирелгән рәхсәттә күрсәтелгән шартларны һәм срокларны үтәү.

178.53.Ачылу урынына чыгып тикшерелгәннән соң, теркәү кенәгәсендә ордерны ябу турында билге куела. Документлар белән Ордер архивта ике ел дәвамында саклана.

178.54.Житештерү башланыр алдыннан ордер алырга кирәк булган эшләр исемлеге

1) төзелеш, реконструкция һәм капитал ремонт

жир асты инженерлык челтәрләре:

- торбалы-суүткәргечләр, канализация, жылылык челтәрләре, нефть үткәргечләр һәм газүткәргечләр, яңгыр канализациясе, дренаж;

- кабель - электр челтәрләре, элемтә челтәрләре, радио, телевидение, светофорлар, урам утлары;

юллар, урамнарның машиналар йөрү өлеше, тротуарлар, борт ташы, бүлү полосалары, терәк диварлар, газоннар, электр линияләре терәкләре, тышкы реклама чаралары, светофорлар, яктыртыла торган юл билгеләре, мәгълүмати күрсәткечләр;

торақ, административ һәм житештерү биналары;

биналар (аерым торучы, төзелгән), вакытлы жир өсте корылмалары:

-сәүдә, жәмәгать туклануы, көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары, автосервис, автозаправка станцияләре, ачык автостоянкалар һ.б. (аларны да кертәп).

2) гомуми файдаланудагы территориягә тышкы чыгу юлы булган биналарда, беренче катлардагы корылмаларда, корылмаларда урнашкан торақ булмаган биналарны реконструкцияләү, яңадан жиһазлау, яңадан планлаштыру һәм капитал ремонтлау.

3) нигез чокырларын ачу һәм биналар һәм корылмалар, шул исәптән гаражларны фундамент астына сую, карьерлар эшләү (грунтны проект алды эшкәртү һәм төзелеш материалларын чыгару).

4) биналарны һәм корылмаларны сүтү, инженерлык коммуникацияләрен чыгару (бетерү).

5) төзелеш, реконструкция, капитал ремонт яки биналарны һәм корылмаларны сүткәндә төзелеш майданчыгын киртәләү.

6) территорияләрне вакытлыча һәм стационар коймалар белән киртәләү.

7)бораулау:

инженер-геологик скважиналар;

гидрологик скважиналар;

су астында скважиналар һ. б.;

бурозабивлы һәм тамырлы свайлар.

8) шурфларны ачу.

9) фундамент нигезләрен ныгыту.

10) Фильтрларга каршы эшләр.

11) территорияне төзекләндерү һәм яшелләндерү.

12) планлаштыру эшләре (грунт кисү, ложбиналар һәм чокырлар салу).».

2.Әлеге карарны Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталында бастырып чыгарырга.

3.Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

4.Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну жирлек башлыгына йөкләргә.

**Зур Күккүз авыл
жирлеге Башлыгы**

Р.Ф.Низамова